

Wioletta Husar-Poliszuk*

ROSYJSKA AGRESJA NA UKRAINĘ W 2022 ROKU Z PERSPEKTYWY RELEWANTNYCH PARTII PRONIEPODLEGŁOŚCIOWYCH W KATALONII

Streszczenie

W artykule poddano analizie stosunek partii niepodległościowych w Katalonii do inwazji Rosji na Ukrainę w 2022 r., wykorzystując przy tym analizę treści i metodę porównawczą. Zweryfikowano hipotezę, że ugrupowania niepodległościowe obecne w katalońskim parlamencie od 2021 r. będą dążyć do wypracowania wspólnego stanowiska wobec konfliktu zbrojnego w Europie Wschodniej. Analiza i synteza źródeł prowadzi do wniosku, że badane partie polityczne osiągnęły jedynie częściowe porozumienie w formułowaniu wspólnego podejścia w tej sprawie, co skutkuje pewnymi reperkusjami. Wartością dodaną artykułu jest podjęcie próby obiektywnej oceny obecnego stanu i spójności grup politycznych w ramach ruchu niepodległościowego w Katalonii w kontekście konfliktu na Ukrainie, co stanowi podstawę dla przyszłych badań nad rozwojem i spójnością regionalnej niepodległości.

Słowa kluczowe: ruch niepodległościowy w Katalonii, partie independentystyczne, wojna w Ukrainie, Rosja

Wstęp

Inwazja Rosji na państwo ukraińskie w 2022 r. załamała dotychczasowy porządek międzynarodowy zarówno w kontekście bezpieczeństwa, jak i na płaszczyźnie politycznej, społecznej czy gospodarczej. Tym samym konflikt znacząco oddziałuje na sytuację wewnętrzną wielu państw i regionów oraz ich wzajemne relacje. W tym ujęciu szczególnie interesującym przedmiotem badań wydają się terytoria, gdzie dominują silne tendencje niepodległościowe. Przykładem jest Katalonia, w której od kilkunastu lat trwa proces radykalizacji independentyzmu regional-

* Uniwersytet Zielonogórski, e-mail: w.husar-poliszuk@inpa.uz.zgora.pl, ORCID: 0000-0001-9891-3227.

nego, podatnego także na wpływy czynników egzogenicznych, zwłaszcza kryzysogennych (np. kryzys gospodarczy z 2008 r., pandemia COVID-19). Interpretując independentyzm kataloński jako myśl polityczną i ruch społeczno-polityczny, konieczne jest wskazanie jego podmiotów-nośników. Są to: aktorzy i ugrupowania polityczne, organizacje społeczno-polityczne i jednostki niezrzeszone¹. Jako fundament ruchu niepodległościowego stanowią jedną ze stron sporu dotyczącego przyszłości regionu, którą zbiorczo można określić jako „blok niepodległościowy”.

Celem artykułu jest analiza stosunku relewantnych partii proniepodległościowych w Katalonii do rosyjskiej inwazji na Ukrainę w 2022 r. W tym zakresie badaniu poddano stanowiska formacji regionalnych i ich członków, którzy deklarują swoje poparcie dla dążeń niepodległościowych oraz w wyborach regionalnych w 2021 r. uzyskały mandaty w parlamencie katalońskim, tj.: Esquerra Republicana de Catalunya (ERC)², Junts per Catalunya (JxCat)³ i Candidatura d'Unitat Popular (CUP)⁴. Analiza stanowi poszukiwanie odpowiedzi na problem badawczy sformułowany w postaci pytania: W jaki sposób katalońskie partie: ERC, JxCat i CUP ustosunkowały się do napaści zbrojnej Rosji na Ukrainę w 2022 r.? Weryfikacji podlega hipoteza, że partie te w obliczu tak wielowymiarowego wyzwania, jakim jest konflikt, będą dążyły do wypracowania spójnego stanowiska w nakreślonym obszarze ponad podziałami politycznymi, co jednocześnie mogłoby ułatwić wykorzystanie karty wojny dla sprawy katalońskiej. Naturalnie wojna w Ukrainie wpływa na sytuację społeczno-polityczną i gospodarczą w regionie. Podczas badania wykorzystano przede wszystkim analizę treści i metodę komparatywną. Eksplorację w zasadniczej części oparto na materiałach prasowych, oficjalnych wystąpieniach polityków oraz treściach udostępnianych przez partie w mediach.

¹ W. Husar-Poliszuk, *Katalończycy. Od budowy własnej tożsamości do independentyzmu w regionie*, Poznań 2020, s. 25.

² Najstarsza partia independentystyczna w Katalonii o charakterze lewicowym i socjaldemokratycznym. Odwołuje się do katalonizmu, regionalizmu, nacjonalizmu lewicowego, republikanizmu. Deklaruje dążenie do niepodległości Katalonii poprzez dialog z rządem hiszpańskim.

³ Partia niepodległościowa nawiązująca do independentyzmu, suwerenizmu, katalonizmu, upatruje niepodległość regionu w jednostronnej deklaracji.

⁴ Partia skrajnie lewicowa, proniepodległościowa i antykapitalistyczna. Sama określa się w ramach „antykapitalistycznego republikanizmu”. Utożsamia się z założeniami anarchizmu, socjalizmu, feminizmu, treściami związanymi z ekologią, jak również pankatalonizmem i nacjonalizmem lewicowym. Jest przeciwna członkostwu w UE i NATO.

Hiszpania i Katalonia: inicjatywy parlamentarne w odpowiedzi na agresję Rosji na Ukrainę

Po agresji Rosji na Ukrainę w lutym 2022 r. większość państw świata oraz społeczność międzynarodowa wyraziły swój sprzeciw wobec działań władz kremlowskich i jednocześnie zadeklarowały jedność z Ukraincami. Analogicznie postąpiła zdecydowana większość polityków hiszpańskich i katalońskich zasiadających w Kongresie Deputowanych. Przejawem tego było wyrażone poparcie dla inicjatywy mającej na celu potępienie ataku zbrojnego Rosji oraz zapewnienie solidarności całej Hiszpanii z Ukrainą⁵. Po stronie katalońskiej wyjątek stanowili deputowani z partii CUP.

W dniu 25 lutego 2022 r. kataloński parlament wydał oświadczenie, w którym potępił działania wojenne rozpętane przez Rosję, określił inwazję na Ukrainę jako rażące naruszenie prawa międzynarodowego i uznał, że jego inspiratorzy powinni ponieść za to odpowiedzialność. Wezwał również obie strony do powrotu do ustaleń w ramach porozumień z Mińska. Ponadto w deklaracji wyrażono poparcie dla zaangażowania UE w konflikt, jednak na zasadzie „skoncentrowanej dyplomacji”⁶. Pomimo różnej optyki poszczególnych partii katalońskich względem agresji tekst w formie oświadczenia uzgodniły i przyjęły wszystkie ugrupowania parlamentarne poza partiami Vox (skrajna prawica) i CUP. Wspomniane rozbieżności dotyczyły zasadniczych kwestii, tj. zaangażowania Hiszpanii w konflikt, roli NATO w wojnie oraz poparcia dla działań rządu hiszpańskiego⁷. Rozdźwięk pojawił się również w postrzeganiu ingerencji UE i USA.

Ugrupowaniom wchodzącym w skład bloku proniepodległościowego nie udało się wypracować spójnego stanowiska w odniesieniu do agresji rosyjskiej, niemniej partie independentystyczne tworzące ówczesny rząd regionalny⁸, tj. ERC oraz JxCat i wchodzący w jego skład politycy niezależni, a także katalońskie partie opozycyjne zasiadające w parlamencie (poza Vox i CUP), zdołały dojść do konsensusu, co do kształtu wspólnego oświadczenia.

⁵ Inicjatywę przyjęto w dniu 3 marca 2022 r. W pierwszych dniach wojny o wsparciu i solidarności Hiszpanii z Ukrainą w rozmowie z Wołodymyrem Zelenskim zapewnił premier rządu Hiszpanii Pedro Sánchez, zob. *Sánchez ha hablado con el presidente ucraniano para trasladarle el apoyo y solidaridad de España*, Catalunya Press, <https://www.catalunyapress.es>, 27.02.2022 (19.07.2023).

⁶ X. Barrena, *La Generalitat condena "rotundamente" la "injustificada" invasión rusa de Ucrania*, El Periódico, <https://www.elperiodico.com>, 24.02.2022 (19.07.2023).

⁷ J. Regué, *Los partidos catalanes discrepan sobre el enfoque de la guerra en Ucrania*, El Periódico, <https://www.elperiodico.com>, 25.02.2022 (19.07.2023).

⁸ Rząd koalicyjny funkcjonował od maja 2021 r. do października 2022 r. Po odejściu z niego deputowanych z ramienia JxCat przekształcił się w rząd mniejszościowy.

Stanowisko i działania rządu katalońskiego

Stosunek władz katalońskich (*de facto* w ówczesnym momencie koalicji partii niepodległościowych: ERC i JxCat) wobec napaści Rosji na Ukrainę wyraził jednoznacznie prezydent Generalitat, Pere Aragonès (ERC). W medialnym wystąpieniu „zdecydowanie potępił nieuzasadniony atak i inwazję Federacji Rosyjskiej”, ostrzegł również, że działania naruszające prawo międzynarodowe będą mieć „katastrofalne skutki dla Europy i Katalonii”, upatrując jednocześnie możliwości rozwiązania konfliktu poprzez powrót do „kanałów dyplomatycznych”. Poinformował także o utworzeniu zespołu roboczego, który ma zająć się monitorowaniem działań wojennych i współpracować z „obszarami bezpośrednio dotkniętymi” oraz zarządzać mechanizmem przyjmowania uchodźców z Ukrainy. Grupa robocza miała zająć się koordynacją strumienia pomocy płynącej ze strony Katalończyków i równolegle odpowiadać na potrzeby ludności uciekającej przed wojną. Istotne jest, iż Pere Aragonès potwierdził równocześnie, że jego rząd współpracuje w tym zakresie z władzami centralnymi, aby umożliwić sprawną ewakuację ludności uciekającej przed działaniami zbrojnymi⁹. Dodatkowo prezydent zagwarantował otoczenie szczególną opieką ukraińskiej społeczności, która aktualnie mieszka w Katalonii.

Pere Aragonès po spotkaniu z konsulem Ukrainy Artemem Vorobyovem oraz konsulami z państw UE i dyrektorem regionalnego przedstawicielstwa Komisji Europejskiej w Barcelonie zadeklarował koordynowanie zbiórki materiałów humanitarnych oraz ich jak najszybsze przekazanie potrzebującym. Ponadto potwierdził ponownie „pełne poparcie” władz katalońskich dla Ukrainy jako państwa broniącego się oraz zapowiedział kontynuowanie działań strony katalońskiej „w obronie demokracji, pokoju i niepodległości Ukrainy”¹⁰. W dniu 9 marca 2022 r. konsul Ukrainy został zaproszony na posiedzenie izby i powitany owacją na stojąco ze strony deputowanych katalońskich. Do powyższego gestu wsparcia i jedności nie przyłączyli się politycy CUP, którzy przyjęli dyplomatę plakatami antywojennymi¹¹. Retoryka katalońskich władz nie zmieniła się nawet po rekonstrukcji rządu autonomicznego pod koniec 2022 r.

W pierwszą rocznicę inwazji rosyjskiej podczas wizyty w Barcelonie Yaroslava Bozhko¹², przedstawiciela narodu ukraińskiego uhonorowanego

⁹ X. Barrena, *op.cit.*

¹⁰ *El Govern coordinarà la recollida de material humanitari per a Ucraïna*, Diari Público, <https://www.publico.es>, 3.03.2022 (17.07.2023).

¹¹ A. Moldes, X. Tedó, *La CUP no aplaudeix el cònsol d'Ucraïna al Parlament*, Ara, <https://www.ara.cat>, 09.02.2022 (17.07.2023).

¹² Jest rzecznikiem Cywilnego Ruchu Oporu Żółtej Wstęgi.

w 2022 r. Nagrodą im. Sacharowa za wolność myśli¹³, prezydent Generalitat po raz kolejny akcentował solidarność z narodem ukraińskim oraz zapewnił: „Ukraina zawsze znajdzie sojusznika w Katalonii. [...] Sojusznika w obronie odzyskania pełnej suwerenności, odzyskania pełnej wolności, w obronie demokracji, praw człowieka i gwarancji pokoju oraz maksymalną solidarność w odpowiedzi na kryzys humanitarny”¹⁴. Tym samym zaznaczał niezmiennie stanowisko władz katalońskich i ruchu niepodległościowego w regionie (jako jeden z jego liderów) w kwestii wojny w Ukrainie.

Istotnym wskaźnikiem realizacji złożonych deklaracji było m.in. szybkie uruchomienie strony internetowej przez Generalitat de Catalunya z informacjami dla: 1) uchodźców (np. dot. pomocy prawnej, edukacji dzieci i młodzieży); 2) firm lub indywidualnych osób, które chcą wspomóc uchodźców (np. zaoferować zakwaterowanie); 3) firm poszkodowanych w konflikcie (bezpłatne wsparcie dla firm katalońskich eksportujących lub posiadających swoje oddziały w Ukrainie lub Rosji w celu dywersyfikacji rynków zbytu i znalezienia alternatywnych kierunków sprzedaży towarów i usług)¹⁵. W obszarze pomocy dla firm niebagatelne znaczenie miało uruchomienie pakietu nadzwyczajnych środków finansowych przez ACCIÓ, czyli agencję podległą Generalitat ds. konkurencyjności biznesu, która poprzez swoją sieć 40 biur na całym świecie oferuje wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie internacjonalizacji struktury biznesowej¹⁶. Dodatkowo władze katalońskie zorganizowały punkty informacyjne i świadczące doraźną pomoc dla potrzebujących.

W obszar działań systemowych zaangażowały się także władze lokalne, np. na stronie internetowej Rady Miasta Barcelony utworzono zakładkę dedykowaną uchodźcom z Ukrainy, którzy mogą uzyskać tam informacje na temat najpilniejszych spraw związanych z pobytem w stolicy, a jednocześnie wskazano miejsca, gdzie władze metropolii oferują doraźną i wymierną pomoc dla uchodźców¹⁷. Na uwagę zasługuje również organizacja mostu humanitarnego pomiędzy Barceloną a Ukrainą.

¹³ Nagroda przyznawana od 1988 r. przez Unię Europejską jako najwyższe wyróżnienie za działalność na rzecz praw człowieka.

¹⁴ *President Aragonès: "Ucraina trobarà sempre un aliat en Catalunya"*, Departament d'Acció Exterior i Unió Europea, <https://exteriors.gencat.cat>, 22.02.2023 (17.07.2023).

¹⁵ *Catalunya amb Ucraïna, Quina és la teva situació?*, Informació, tràmits i serveis de la Generalitat de Catalunya, <https://web.gencat.cat> (18.07.2023).

¹⁶ ACCIÓ posa en marxa un paquet de mesures per mitigar els efectes de la guerra a Ucraïna a les empreses catalanes, ACCIÓ – Agència per la Competitivitat de l'Empresa, <https://www.accio.gencat.cat> (18.07.2023).

¹⁷ *Barcelona Ciutat Refugi: Barcelona amb Ucraïnès*, Ajuntament de Barcelona, <https://ajuntament.barcelona.cat> (18.07.2023).

Partia Esquerra Republicana de Catalunya wobec agresji rosyjskiej

Pere Aragonès jako szef rządu regionalnego, a równocześnie jeden z liderów ERC i ruchu independentystycznego, wielokrotnie zwracał uwagę na przychyłość Katalonii wobec podejmowanych przez Ukrainę starań o członkostwo w UE i NATO. W podobnym tonie wyrażał się Oriol Junqueras, przewodniczący ERC, jeden z pierwszoplanowych działaczy ruchu niepodległościowego. Republikanin zwracał uwagę, że „Katalończycy jednoznacznie wspierają Ukrainę. Walczy ona nie tylko o swoją niezależność, ale o naszą demokrację. Jestem za możliwie najszybszym przyjęciem Ukrainy do Unii. Będzie to korzystne tak dla Ukraińców, jak i Wspólnoty”¹⁸. Powyższa wypowiedź wpisuje się w retorykę prezentowaną przez polityków ugrupowania, którzy wyraźnie podkreślają konieczność podejmowania szerokiego dialogu w kontekście rozwiązywania problemów międzynarodowych, w tym konfliktu katalońsko-hiszpańskiego.

Na uwagę zasługuje pewien dualizm, a mianowicie na poziomie instytucjonalnym Pere Aragonès wyraźnie stanął w obronie niepodległości Ukrainy i jej integralności terytorialnej, potępiając agresję Rosji, aczkolwiek relatywnie powściągliwie opowiedział się za powyższymi postulatami, tak aby nie dać paliwa tradycyjnym nurtom głoszącym nienaruszalność suwerenności państwowej. Takie podejście wydaje się bardziej domeną lidera ugrupowania independentystycznego niż oficjalnego przedstawiciela Generalitat. Była to próba balansowania politycznego, a postawę prezydenta można interpretować również jako chęć definitywnego odcięcia się od spekulacji dotyczących związków ruchu z Rosją.

Warto dodać, że Oriol Junqueras w pierwszych dniach wojny próbował porównać agresję rosyjską do sytuacji w regionie, wskazując jednocześnie na znaczenie dialogu w rozwiązywaniu konfliktów: „Ukraina również usiadłaby do negocjacji, gdyby miała taką możliwość”¹⁹. Tym samym polityk chciał uwierzytelnić strategię podjętą przez ERC, tj. uzyskanie niepodległości Katalonii na drodze konsensusu z władzami hiszpańskimi, zatem zbudował paralelizmy: Katalonia – Ukraina, Hiszpania – Ukraina.

Partia ERC po agresji Rosji wydała oświadczenie, w którym potępiła działania agresora, podkreślając, że jest to łamanie prawa międzynarodowego oraz porozumień mińskich, wobec czego zażądała powrotu do przestrzegania regulacji międzynarodowych i wycofania wojsk rosyjskich. W dokumencie podkreślono: „Bronimy prawa narodów do samo-

¹⁸ J. Bielecki, *Wojna przestraszyła Katalonię*, Rzeczpospolita, <https://www.rp.pl>, 28.12.2022 (17.07.2023).

¹⁹ *Junqueras sobre la taula de diàleg: “Ucraina també s’hi asseuria si en tingués oportunitat”*, Wila Web, <https://www.vilaweb.cat>, 25.02.2022 (25.07.2023).

stanowienia i wierzymy, że granice Europy można zmieniać, ale nigdy pod groźbą szantażu i inwazji wojskowej, ale w oparciu o procesy demokratyczne i porozumienia polityczne”²⁰. Ponadto zasygnalizowano próbę formacji dla działań UE, z zastrzeżeniem, że powinny być one skuteczne i nie mieć charakteru opresyjnego i masowego wobec narodu rosyjskiego. Politycy ERC podzielili również sprzeciw wobec zaangażowania militarnego Hiszpanii w wojnę²¹. Powyższą optykę można dostrzec, analizując wpisy internetowe członków partii np. na portalach społecznościowych czy oficjalnych stronach internetowych lokalnych struktur partyjnych²², jak i w inicjatywach reprezentantów ERC w radach miast.

Stanowisko Junts per Catalunya i Calesa Puigdemonta

Drugim ugrupowaniem proniepodległościowym współtworzącym rząd kataloński do 7 października 2022 r. było JxCat. Ugrupowanie Carlesa Puigdemonta w odpowiedzi na ofensywę rosyjską odrzuciło przemoc jako formę rozwiązywania konfliktów, podkreślając jednocześnie, że jej stosowanie niesie ze sobą „tragiczne konsekwencje”. Ponadto JxCat wyraźnie zaznaczyło, że Ukraina jest „suwerennym państwem i jej istnieniu nie można zagrażać ani kwestionować”. Podobnie jak ERC, formacja zaapelowała o zaangażowanie UE, wskazując, że w jej postrzeganiu odpowiedź wspólnoty europejskiej powinna być spójna. Politycy JxCat jednoznacznie stwierdzili, że „brak poszanowania samostanowienia jest źródłem wielu konfliktów”, których można było uniknąć, gdyby respektowano decyzję społeczeństwa o organizacji życia w ramach państwa lub o utworzeniu nowego państwa „w warunkach przewidzianych w traktatach międzynarodowych i bez groźby użycia siły”²³.

Punkt widzenia członków partii JxCat na temat rosyjskiej ofensywy był prezentowany już w pierwszym dniu wojny podczas posiedzenia parlamentu katalońskiego. Przewodnicząca izby, deputowana z ramienia JxCat Laura Borràs, otworzyła wówczas obrady słowami: „Żałuję, że przemoc i wojna nadal są uważane za metodę rozwiązywania konfliktów terytorialnych i apeluję o mediacje w obronie życia i praw człowieka na Ukrainie”²⁴, co

²⁰ J. Regué, *op.cit.*

²¹ *Ibidem.*

²² S. Castro, *El dret de tots i totes a viure en pau*, Esquerra Republicana de Catalunya a Lleida, <https://locals.esquerra.cat>, 25.02.2022 (21.07.2023).

²³ J. Regué, *op.cit.*

²⁴ G. Melgar, *Un diputado de Junts per Catalunya compara el ataque militar de Rusia a Ucrania con el 1-O*, *El Mundo*, <https://www.elmundo>, 24.02.2022 (24.07.2023).

mogło zostać odczytane jako nawiązanie do wydarzeń towarzyszących referendum niepodległościowemu w 2017 r. Jednoznacznego porównania przemocy stosowanej przez Władimira Putina w Ukrainie z działaniami policji podczas rzeczowego referendum dokonał deputowany JxCat Joaquim Calatayud: „Oczywiście przemocą na pewno niczego nie naprawią na Ukrainie, tak jak nie naprawili niczego przemocą 1 października tutaj, na naszej ziemi”²⁵. Paradoksalnie, zaledwie kilka tygodni później JxCat oskarżało premiera Pedra Sáncheza o wykorzystanie wojny w Ukrainie jako argumentu zawieszenia konfliktu między Katalonią i Hiszpanią oraz próby normalizacji stosunków. Zarzuty przybrały na sile zwłaszcza po konferencji prezydentów regionów²⁶ zorganizowanej na La Palmie w dniu 13 marca 2022 r. Podczas szczytu odbyła się sesja robocza, której celem było wypracowanie odpowiedzi na konsekwencje wojny. W tym obszarze aktywny był prezydent Generalitat, który przedstawił 20 propozycji rozwiązań problemów, diagnoz wyzwań i zagrożeń, w tym: inicjatywę w sprawie usprawnienia procedur przyjmowania uchodźców oraz wnioski odnośnie do stworzenia nadzwyczajnego funduszu na sprostanie potrzebom pojawiającym się wraz z przybyciem uchodźców, który miały się znaleźć poza standardowym systemem finansowania, a środki przydzielano by regionom proporcjonalnie do liczby przyjętej ludności²⁷.

W czerwcu 2022 r. Carlesa Puigdemonta na stanowisku przewodniczącego JxCat zastąpiła Laura Borràs, niemniej jego wpływy polityczne oraz możliwości oddziaływania na ruch niepodległościowy, jak i społeczność międzynarodową są nie do przecenienia. Od początku agresji rosyjskiej na Ukrainę potępiał działania władz Kremla i deklarował wsparcie dla narodu ukraińskiego. Podczas instytucjonalnych obchodów La Diady w Brukseli 6 września 2022 r. porównywał wydarzenia z 1714 r.²⁸ z wojną w Ukrainie: „Teraz są tacy, którzy chcą zniszczyć Ukrainę. Przed wiekami ktoś próbował zniszczyć Katalonię, ale nie uszło im to na sucho”²⁹. Generalnie jego wypowiedzi na temat wojny w Ukrainie najczęściej zawierają wątek niepodległości Katalonii.

²⁵ Nació Digital, *El diputat Quim Calatayud, de Junts, compara la situació d'invasió que es viu a Ucraïna i Rússia amb la del referèndum de l'1 d'octubre a Catalunya*, Twitter, <https://twitter.com>, 24.02.2022 (24.07.2023).

²⁶ Prezydent Generalitat nie brał udziału w spotkaniach od 2012 r., a swój udział w 2022 r. tłumaczył wyjątkową sytuacją związaną z wojną w Ukrainie.

²⁷ *Aragonès aboga por una resposta conjunta a las consecuencias de la Guerra*, La Vanguardia, <https://www.lavanguardia.com>, 13.03.2022 (25.07.2023).

²⁸ Jest to data zdobycia Barcelony przez Burbonów podczas wojny o sukcesję, którą independentyści interpretują jako koniec niezależności Katalonii.

²⁹ O. March, *Puigdemont compara la desfeta del 1714 amb la guerra a Ucraïna: «Ens volien destruir físicament»*, Nació Digital, <https://www.naciodigital.cat>, 6.09.2022 (25.07.2023).

Analizę stosunku JxCat do rosyjskiej ofensywy wojskowej wskazane jest uzupełnić o podejrzenia współpracy Carlesa Puigdemonta i osób z jego otoczenia, m.in. szefa biura Puigdemonta Josepa Lluísa Alay, z władzami na Kremlu. Coraz wyraźniej mówi się o zaangażowaniu rosyjskich służb w działania ruchu independentystycznego w regionie, zwłaszcza w kontekście organizacji referendum w 2017 r. Prowadzone przez hiszpańskie władze śledztwo trwa, jednak już teraz pojawiają się spekulacje medialne dot. powiązań separatystów katalońskich m.in. z ministrem spraw zagranicznych Siergiejem Ławrowem. Machinacje Kremla miały być szczególnie silne w sieci, gdzie powiązane z Rosją media, m.in. RT i Sputnik, znajdowały się w czołówce podmiotów udostępniających treści dotyczące Katalonii, najczęściej poprzez fikcyjne konta³⁰. W odpowiedzi na zarzuty łączenia ruchu (z kontekstu wypowiedzi mogło wynikać, że chodzi bezpośrednio o Carlesa Puigdemonta i jego współpracowników, w tym polityków JxCat) z Rosją Gabriel Rufián (ERC) podczas wystąpienia w Kongresie wskazał, że nie można pozwolić, aby kojarzono ruch niepodległościowy z „satrapą w rodzaju Putina” i należy zdecydowanie odciąć się od takich porównań³¹, co wywołało napięcia polityczne pomiędzy koalicjantami i zostało przez wielu odczytane jako próba dyskredytacji JxCat. Sytuację podsyca dodatkowo fakt, że na kilka dni przed inwazją rosyjską były prezydent Generalitat wstrzymał się od głosu podczas głosowania w Parlamencie Europejskim nad pakietem działań mających na celu pomoc Ukrainie, gdy tymczasem wszyscy członkowie jego ugrupowania poparli wspomniany dokument.

Podejście partii CUP do konfliktu w Europie Środkowo-Wschodniej

Jak już wspomniano, partia CUP była jedyną o proweniencji independentystycznej, która nie wyraziła poparcia dla przedłożonej w hiszpańskim Kongresie inicjatywy potępiającej inwazję rosyjską oraz wyrażającej solidarność z Ukrainą, jak również nie sygnowała wcześniejszego oświadczenia parlamentu katalońskiego. Rzecznik partii uzasadniał stanowisko polityków ugrupowania w tej sprawie tym, iż ich zdaniem odpowie-

³⁰ A. Kruglashov, S. Shvydiuk, *Hybrydowe zagrożenia dla demokracji. Wybrane przykłady zewnętrznej ingerencji Rosji w wybory*, „Wschód Europy”, 2020, vol. 6; K. Vakarchuk, *The Impact of the Media on the Catalonia Referendum*, „Rhetoric and Communications Journal”, 2020, no. 43; B. Kaczorowski, *Rosja wobec separatyzmu katalońskiego (2014–2017)*, „Politeja”, 2019, nr 4.

³¹ Rufián justifica su crítica a Puigdemont por la guerra en Ucrania: “Es muy duro que nos vinculen con Putin”, *El Diario*, <https://www.eldiario.es>, 16.03.2022 (25.07.2023).

działność za konflikt w Ukrainie ponoszą „siły imperialne”, których rola została pominięta we wspólnej deklaracji³². Podczas swojego wystąpienia stanowczo napiętnował działania zbrojne Władimira Putina wobec Ukrainy. Wyjaśnił także, że CUP jest przeciwne wszystkim działaniom wojennym oraz „wszystkim imperiom”. W nawiązaniu do tego zaznaczył, że z perspektywy jego ugrupowania „USA są aktorem zaangażowanym w Majdan, podobnie jak UE”, i dodał, iż napięcie w relacjach ukraińsko-rosyjskich wzrosło nieprzypadkowo w tym momencie, gdy do realnej polityki wróciła Victoria Nuland³³. Swoją wypowiedź zakończył, podsumowując: „Droga do pokoju zależy zatem od wycofania wojsk rosyjskich z Ukrainy, odrzucenia eskalacji militarnej i wysłania wojsk i broni na Ukrainę, odrzucenia NATO i postawienia na stosunki z narodami poprzez dialog i współpracę”³⁴.

Zaprezentowane stanowisko jest spójne z tym, które zostało przedłożone przez CUP w drugim dniu wojny. W rzeczonym oświadczeniu noszącym wymowny tytuł: „Nie dla wojny, nie dla NATO”³⁵ ugrupowanie zażądało zakończenia wojny, potępiło działania militarne, których naród ukraiński doznaje ze strony Rosji i NATO, zanegowało rolę w konflikcie, jaką odgrywa UE od 2013 r., domagało się powrotu do rozmów dyplomatycznych i negocjacji w sprawie wycofania wojsk NATO z granic Rosji. Ponadto CUP wezwało USA do wypełniania paktów rozbrojeniowych na rzecz odprężenia i pacyfikacji w regionie. Jednocześnie podkreśliło, że w wojnie cierpi ludność cywilna, nie zaś ci, którzy prowokują konfrontację „w imię interesów ekonomicznych”. W zakończeniu dokumentu potępiono rząd hiszpański, który w percepcji CUP „sprzymierzył się z NATO”³⁶. Optyka prezentowana przez partię częściowo odzwierciedla dylematy, które są przedmiotem debaty głównie w środowiskach lewicowych w Katalonii; zwłaszcza chodzi o interpretację roli, jaką ma odegrać NATO w wojnie³⁷. Na uwagę zasługuje fakt, że obecnie CUP jest tą formacją independentystyczną, która najdobitniej sprzeciwia się zaangażowaniu NATO w konflikt, co jest też zgodne z jej linią ideologiczną.

³² A. Piñol, *La CUP rompe la unanimidad en los partidos al no firmar textos en contra de la invasión rusa*. El País, <https://elpais.com>, 5.03.2022 (26.07.2023).

³³ Wpływowa polityczka i dyplomatka amerykańska, która od dekad opowiada się za likwidacją rządów autorytarnych.

³⁴ *La CUP no avala la unanimitat sobre Ucraïna*, El Punt Avui, <https://www.elpuntavui.cat>, 4.03.2022 (26.07.2023).

³⁵ CUP Països Catalans, *Comunicat de la taula de l'esquerra independentista sobre la situació a Ucraïna*, Twitter, 26.02.2022 (26.07.2023).

³⁶ J. McAulay, *La CUP carrega contra l'OTAN i la UE en un comunicat sobre l'atac a Ucraïna*, El Nacional, <https://www.elnacional.cat>, 25.02.2022 (26.07.2023).

³⁷ A. Piñol, *op.cit.*

Zakończenie

Analiza podejść przyjętych przez katalońskie relewantne partie pro-niepodległościowe, tj. ERC, JxCat, CUP, wskazuje, że ogólnie prezentują one zbliżoną optykę względem agresji rosyjskiej na Ukrainę, aczkolwiek różniącą się w kilku newralgicznych filarach. Co do zasady, do elementów wspólnych można zaliczyć: sprzeciw wobec wojny w Ukrainie i inwazji rosyjskiej, a także odrzucenie działań militarnych na rzecz powrotu do dialogu i działań dyplomatycznych. Jednocześnie ugrupowania te nie zdołały wypracować wspólnego stanowiska w takich kwestiach spornych, jak: zaangażowanie i rola NATO i UE w wojnie, działania rządu hiszpańskiego, włączenie się Hiszpanii w konflikt, konsekwencje dla Rosji za dokonaną inwazję. Niemożność wypracowania spójnej strategii w tak rudymen tarnej sprawie w ramach bloku independentystycznego potwierdza dekompozycję w jego łonie, co może oznaczać rosnące wyzwanie, jakim będzie dalsza kooperacja na rzecz niepodległości Katalonii. Co więcej, dostrzegalne są próby dyskredytacji przeciwnika politycznego poprzez użycie argumentu wojny (np. ERC – odcinanie się od wpływów rosyjskich kosztem JxCat).

Istotne jest, że badane ugrupowania w sposób bezpośredni lub/i pośredni starały się porównać sytuację wojenną w Ukrainie do konfliktu hiszpańsko-katalońskiego, często stosując figurę wspólnego wroga (w rozumieniu państwa, tu Rosji i Hiszpanii) oraz utożsamiając się z cierpieniem narodu ukraińskiego poprzez przywołanie katalońskiej martyrologii narodowej, mesjanizmu, czy też dokonując komparatystyki charakteru obu nacjonalizmów. W ten sposób starano się wykorzystać kartę wojny dla legitymizacji działań independentystycznych.

Analiza historyczna np. w kontekście wojny w byłej Jugosławii może wskazywać na zasadność przewidywań, że konsekwencją konfliktu w Ukrainie będzie pojawienie się, zwłaszcza nad Europą, „widma nacjonalizmów”, przypominającego dyskredytację zjawiska po doświadczeniach krwawych działań zbrojnych (m.in. po II wojnie światowej). Analogicznie wojna w Europie Środkowo-Wschodniej stałaby się siłą napędową dla nurtów antyniepodległościowych czy zaostżenia kursów poszczególnych podmiotów na rzecz zabezpieczenia suwerenności państw, w tym zwłaszcza w wymiarze integralności terytorialnej. Pokłosiem tego możliwa jest delegitymizacja ruchów nacjonalistycznych, separatystycznych, w tym independentystycznych. W sposób naturalny może to pogłębić dalszą defragmentację bloku niepodległościowego w Katalonii.

Bibliografia

- ACCIÓ posa en marxa un paquet de mesures per mitigar els efectes de la guerra a Ucraïna a les empreses catalanes, ACCIÓ – Agència per la Competitivitat de l'Empresa, <https://www.accio.gencat.cat> (18.07.2023).
- Aragonès aboga por una respuesta conjunta a las consecuencias de la Guerra, La Vanguardia, <https://www.lavanguardia.com>, 13.03.2022 (25.07.2023).
- Barcelona Ciutat Refugi: Barcelona amb Ucraïnès, Ajuntament de Barcelona, <https://ajuntament.barcelona.cat> (18.07.2023).
- Barrena X., *La Generalitat condema "rotundamente" la "injustificada" invasión rusa de Ucrania*, El Periódico, <https://www.elperiodico.com>, 24.02.2022 (19.07.2023).
- Bielecki J., *Wojna przstraszyła Katalonię*, Rzeczpospolita, <https://www.rp.pl>, 28.12.2022 (17.07.2023).
- Castro S., *El dret de tots i totes a viure en pau*, Esquerra Republicana de Catalunya a Lleida, <https://locals.esquerra.cat>, 25.02.2022 (21.07.2023).
- Catalunya amb Ucraïna, *Quina és la teva situació?*, Informació, tràmits i serveis de la Generalitat de Catalunya, <https://web.gencat.cat> (18.07.2023).
- CUP Països Catalans, *Comunicat de la taula de l'esquerra independentista sobre la situació a Ucraïna*, Twitter, 26.02.2022 (26.07.2023).
- El Govern coordinarà la recollida de material humanitari per a Ucraïna*, Diario Público, <https://www.publico.es>, 3.03.2022 (17.07.2023).
- Husar-Polizuk W., *Katańczycy. Od budowy własnej tożsamości do independentyzmu w regionie*, Poznań 2020.
- Junqueras sobre la taula de diàleg: "Ucraïna també s'hi asseuria si en tingués oportunitat"*, Wila Web, <https://www.vilaweb.cat>, 25.02.2022 (25.07.2023).
- Kaczorowski B., *Rosja wobec separatyzmu katalońskiego (2014–2017)*, „Politeja”, 2019, nr 4(61).
- Kruglashov A., Shvydiuk S., *Hybrydowe zagrożenia dla demokracji. Wybrane przykłady zewnętrznej ingerencji Rosji w wybory*, „Wschód Europy”, 2020, vol. 6.
- La CUP no avala la unanimitat sobre Ucraïna*, El Punt Avui, <https://www.elpuntavui.cat>, 4.03.2022 (26.07.2023).
- March O., *Puigdemont compara la desfeta del 1714 amb la guerra a Ucraïna: «Ens volien destruir físicament»*, Nació Digital, <https://www.naciodigital.cat>, 6.09.2022 (25.07.2023).
- McAulay J., *La CUP carrega contra l'OTAN i la UE en un comunicat sobre l'atac a Ucraïna*, El Nacional, <https://www.elnacional.cat>, 25.02.2022 (26.07.2023).
- Melgar G., *Un diputado de Junts per Catalunya compara el ataque militar de Rusia a Ucrania con el 1-O*, El Mundo, <https://www.elmundo.com>, 24.02.2022 (24.07.2023).
- Moldes A., Tedó X., *La CUP no aplaudeix el cònsol d'Ucraïna al Parlament*, Ara, <https://www.ara.cat>, 9.02.2022 (17.07.2023).
- Nació Digital, *El diputat Quim Calatayud, de Junts, compara la situació d'invasió que es viu a Ucraïna i Rússia amb la del referèndum de l'1 d'octubre a Catalunya*, Twitter, <https://twitter.com>, 24.02.2022 (24.07.2023).
- Piñol A., *La CUP rompe la unanimidad en los partidos al no firmar textos en contra de la invasión rusa*. El País, <https://elpais.com>, 5.03.2022 (26.07.2023).

- President Aragonès: "Ucràina trobarà sempre un aliat en Catalunya"*, Departament d'Acció Exterior i Unió Europea, <https://exteriors.gencat.cat>, 22.02.2023 (17.07.2023).
- Regué J., *Los partidos catalanes discrepan sobre el enfoque de la guerra en Ucrania*, El Periódico, <https://www.elperiodico.com>, 25.02.2022 (19.07.2023).
- Rufián justifica su crítica a Puigdemont por la guerra en Ucrania: "Es muy duro que nos vinculen con Putin"*, El Diario, <https://www.eldiario.es>, 16.03.2022 (25.07.2023).
- Sánchez ha hablado con el presidente ucraniano para trasladarle el apoyo y solidaridad de España*, Catalunya Press, <https://www.catalunyapress.es>, 27.02.2022 (19.07.2023).
- Vakarchuk K., *The Impact of the Media on the Catalonia Referendum*, „Rhetoric and Communications Journal”, 2020, no. 43.

Russian aggression against Ukraine in 2022 from the perspective of relevant pro-independence parties in Catalonia

Abstract

This article analyses the attitude of independence parties in Catalonia towards Russia's invasion of Ukraine in 2022, using content analysis and a comparative method. The hypothesis was verified that: the independent political groups present in the Catalan parliament from 2021 will develop a common position towards the armed conflict in Eastern Europe. The analysis and synthesis of the sources leads to the conclusion that the political parties studied have only reached partial agreement in formulating a common approach on the issue, resulting in some repercussions. The added value of the article is that it attempts to objectively assess the current state and cohesion of political groups within the independence movement in Catalonia, in the context of the conflict in Ukraine. This provides a basis for future research on the development and cohesion of regional independence.

Keywords: independence movement in Catalonia, independentist parties, war in Ukraine, Russia